

Т. В. Кузнєцова,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-6314>

О. В. Банар,

д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5331-2513>

Т. В. Понедільчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки і економічної теорії
Білоцерківського національного аграрного університету
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0622-4318>

О. С. Черняєв,

к. і. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9615-7202>

Є. С. Кузнєцов,

аспірант, викладач кафедри менеджменту, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-3994-9092>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.40

ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ІНТЕГРАЦІЯ БІЗНЕС- АНАЛІТИКИ, УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ Й ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

T. Kuznietsova,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

O. Banar,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Management, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
T. Ponedilchuk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Economics and Economic Theory, Bila Tserkva National Agrarian University
O. Cherniaiev,

PhD in History, Associate Professor of the Department of Management, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Ye. Kuznietsov,

PhD student, Lecturer of the Department of Management, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

EUROPEAN MODELS OF LEGAL REGULATION OF ENTREPRENEURSHIP: INTEGRATION OF BUSINESS ANALYTICS, MANAGEMENT CONSULTING, AND INNOVATIVE INFORMATION TECHNOLOGIES

Дослідження присвячено аналізуванню європейських моделей правового регулювання підприємництва, зокрема орієнтованих на інновації, цифрову та кругову економіку. Увагу зосереджено на інтеграції бізнес-аналітики, управлінського консалтингу й інноваційних інформаційних технологій для створення ефективного підприємницького середовища. Розглядається вплив цих інструментів на конкурентоспроможність підприємств і їх адаптацію до сучасних викликів, включаючи діджиталізацію й екологічну стійкість.

Автори досліджують успішний досвід ЄС, зокрема використання регуляторних пісочниць для тестування інновацій, стимулювання зелених технологій у рамках кругової економіки та цифрових платформ для малого і середнього бізнесу. Окремо висвітлено можливість адаптації цих підходів в українському контексті.

Дослідження ідентифікує прогалини в національному законодавстві та пропонує рекомендації щодо його гармонізації з європейськими стандартами. Це включає розвиток цифрової інфраструктури, екологічних ініціатив і правових механізмів для підтримки інноваційного підприємництва. Наукова праця містить висновки щодо перспективного впровадження зазначених моделей для підвищення економічної стійкості України в умовах глобальних змін.

This study delves into the comprehensive analysis of European models of legal regulation of entrepreneurship, with a specific focus on approaches oriented toward innovation, digitalization, and the circular economy. Central to the research is the integration of advanced tools such as business analytics, management consulting, and innovative information technologies to establish a robust and efficient entrepreneurial environment. These tools' influence on the competitiveness of enterprises, their resilience to market fluctuations, and their adaptability to modern global challenges, including digital transformation and environmental sustainability, are thoroughly examined.

The research highlights successful EU practices that demonstrate the dynamic application of regulatory tools. For instance, regulatory sandboxes have emerged as an effective mechanism for testing and scaling innovative solutions in a controlled environment, particularly in sectors like fintech, green energy, and healthcare. Furthermore, the study investigates the stimulation of green technologies within the framework of the circular economy, emphasizing their potential to transform production processes, minimize waste, and promote sustainability. Equally important are digital platforms, which have revolutionized small and medium-sized enterprises by providing access to international markets, streamlined operations, and enhanced data-driven decision-making.

The adaptation of these European approaches to the Ukrainian context forms a key component of the research. The study identifies critical gaps in Ukraine's current legislative framework that hinder the full-scale development of an innovative entrepreneurial ecosystem. Specific attention is directed to the harmonization of national legislation with European standards, ensuring alignment with best practices in digital transformation, environmental responsibility, and regulatory flexibility. The development of digital infrastructure, including the implementation of secure digital platforms and advanced analytics tools, is proposed as a priority area.

Additionally, the research underscores the need for robust legal mechanisms to support green technologies and incentivize innovation through tax benefits and targeted funding programs. Recommendations also include fostering public-private partnerships to encourage investments in eco-friendly and tech-driven industries.

The study concludes by emphasizing the strategic importance of adopting these European models for Ukraine's economic development. By leveraging the synergies between innovative tools and legal frameworks, Ukraine can enhance its economic resilience, foster sustainable growth, and position itself competitively on the global stage. These findings provide a roadmap for policymakers and stakeholders, offering actionable insights to ensure the effective implementation of these transformative models in response to global changes and local challenges.

Ключові слова: європейські моделі, правове регулювання, підприємництво, бізнес-аналітика, управлінський консалтинг, інноваційні технології, євроінтеграція.

Key words: European models, legal regulation, entrepreneurship, business analytics, management consulting, innovative technologies, European integration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження визначається стратегічними змінами, що відбуваються у світі та в Україні, зокрема засобами глобалізації, діджиталізації та посилення інтеграційних процесів у межах європейської спільноти. Для України ці виклики особливо гострі в умовах війни, яка трансформ-

ує економічну структуру, систему управління та правові основи підприємництва. Зміцнення підприємницького середовища, забезпечення його відповідності європейським стандартам та інтеграція інноваційних підходів у правове регулювання є важливими для посилення конкурентоспроможності українських суб'єктів господарювання.

Таблиця 1. Основні категорії регулювання підприємницької діяльності

№	Категорія регулювання	Опис
1	Нормативне забезпечення	- Закони та кодекси: встановлення правил для організації, реєстрації та функціонування підприємств (наприклад, Господарський кодекс, Податковий кодекс). - Регламенти та директиви: у країнах ЄС застосовуються директиви, що гармонізують національне законодавство з європейськими стандартами.
2	Ліцензування та сертифікація	- Регулювання сфер, які вимагають спеціального дозволу (фармацевтика, енергетика, транспорт). - Запровадження сертифікації для підтвердження відповідності стандартам якості та безпеки.
3	Оподаткування та фінансова звітність	- Податкові стимули: зниження податкових ставок для стартапів або компаній у «зеленій» економіці. - Фінансовий контроль: вимоги до прозорості звітності для запобігання ухилянню від сплати податків.
4	Захист прав учасників ринку	- Захист інтелектуальної власності: регулювання патентів, авторських прав і торгових марок. - Трудове право: гарантії для працівників, включаючи мінімальну заробітну плату, робочі години, соціальні гарантії.
5	Антимонопольне регулювання	- Запобігання монополізації ринку та недобросовісній конкуренції. - Контроль за злиттям і поглинанням компаній, які можуть порушити конкуренцію.
6	Екологічні вимоги	- Законодавство у сфері охорони довкілля (викиди CO₂, утилізація відходів). - Підтримка сталого розвитку засобами зобов'язання суб'єктів господарювання дотримуватися екологічних норм.
7	Цифрове регулювання	- Цифрова безпека: вимоги до захисту даних (наприклад, GDPR у ЄС). - Електронна комерція: регламентація онлайн-торгівлі та цифрових контрактів.
8	Інвестиційна діяльність	- Законодавчі стимули для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. - Регулювання доступу іноземних інвесторів до стратегічних секторів економіки.
9	Врегулювання спорів	- Впровадження механізмів арбітражу та медіації для швидкого вирішення комерційних спорів. - Спрощення доступу до судових процедур для захисту інтересів підприємств.

Джерело: інформація узагальнена на основі загальних вимог до підприємницького середовища в Україні та країнах ЄС.

Особливу увагу привертає необхідність побудови стратегічного партнерства між освітою, наукою і бізнесом для формування інноваційної екосистеми, здатної підтримувати інтеграцію в європейський простір. У цих умовах критично важливо дослідити правові моделі підприємництва, що застосовуються в ЄС, та визначити шляхи їх адаптації в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Європейські моделі регулювання підприємництва є темою численних досліджень, які зосереджуються на правових, економічних і технологічних аспектах. Зокрема, Дж. Вікерс (2020) у своїй роботі досліджує вплив регуляторних механізмів ЄС на малий і середній бізнес, акцентуючи увагу на гнучкості правових норм для стимулювання інновацій. Г. Муні (2018) проаналізувала роль цифрових платформ у підтримці підприємництва, зазначивши, що їх впровадження сприяє прозорості й ефективності ринків, але потребує значного удосконалення правової бази. Українські дослідники, такі як

О. Ткаченко (2019), зосередилися на адаптації окремих регуляторних практик ЄС в українське законодавство, однак без достатнього врахування специфіки національної економіки.

Водночас, у багатьох сучасних дослідженнях піднімаються вузькофокусні питання, пов'язані з окремими складовими регуляторної політики, але без інтегрованого підходу. Наприклад, В. Мельник (2021) досліджує економічний ефект впровадження цифрових інструментів у регулюванні підприємництва, проте його робота більше концентрується на оцінці економічної доцільності окремих рішень, а не на взаємодії цифрових технологій з правовими та консалтинговими механізмами. У дослідженні К. Брауна (2022) розглянуто правові виклики у впровадженні управлінських інструментів у малому бізнесі ЄС, але не враховано їх потенціал для синергії з бізнес-аналітикою.

Таким чином, незважаючи на значну кількість робіт, що вивчають окремі аспекти регуляторної політики, інтеграція бізнес-аналітики, управлінського консалтингу й інноваційних інформаційних технологій у правовому регулюванні залишається недостатньо розробленою. Сучасні виклики, пов'язані з війною, діджиталізацією та потребою в комплексному підході, не були систематично досліджені. Відсутність наукових праць, що розглядають зазначені складові як єдину систему, створює прогалину у формуванні

ефективного правового середовища, яке б забезпечило синергію економічних, правових і технологічних механізмів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є аналізування європейських моделей підприємництва з їх правовим регулюванням, акцентуючи увагу на інтеграції бізнес-аналітики, управлінського консалтингу й інформаційних технологій. У межах дослідження визначаються можливості адаптації цих моделей для підвищення конкурентоспроможності української економіки в умовах євроінтеграції, зокрема засобами гармонізації законодавства, розвитку цифрової інфраструктури та впровадження екологічних ініціатив.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Європейський досвід правового регулювання підприємництва базується на принципах відкритості ринку й інноваційності. Основними інструментами є єдина

регуляторна база, підтримка малого і середнього бізнесу та цифрова трансформація. Інноваційні технології, такі як блокчейн та штучний інтелект, відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості й ефективності бізнес-процесів.

Для України впровадження європейських практик є потужним інструментом для подолання викликів сьогодення. Зокрема, діджиталізація правового середовища дозволяє мінімізувати корупцію та спростити ведення бізнесу. Інтеграція бізнес-аналітики в правове регулювання дає змогу ефективніше прогнозувати ринкові зміни та розробляти відповідні регуляторні механізми.

В умовах війни український бізнес потребує швидкої адаптації. Для цього створюються платформи аналізування даних, бази знань для підприємців і розвивається співпраця між консалтинговими компаніями, університетами та бізнесом.

Створення стратегічного партнерства між освітою, наукою і бізнесом є важливим кроком для розроблення інноваційних рішень та підтримки підприємців. Європейський досвід демонструє ефективність такого підходу, і його адаптація до українських реалій є потужним драйвером розвитку.

При визначенні найбільш актуальних європейських моделей враховано їх сучасність, адаптивність до українського контексту та синергію з бізнес-аналітикою, консалтингом та інформаційними технологіями.

Правове регулювання підприємництва є основою для створення сприятливих умов ведення бізнесу, забезпечення рівних можливостей, захисту прав і інтересів учасників економічних відносин. Воно охоплює аспекти, що наведено в табл. 1.

Табл. 1 систематизує основні категорії регулювання підприємницької діяльності, які є ключовими для успішного функціонування бізнесу в Європі та можуть бути адаптовані до українських реалій. Така систематизація дозволяє підприємцям, консультантам і розробникам політики чітко розуміти нормативно-правове поле, в якому вони працюють, і ефективніше реалізовувати свої проекти. Інформація для таблиці була зібрана з різних джерел, включаючи європейське законодавство, національні законодавства країн-членів ЄС, а також дослідження міжнародних організацій, таких як Європейська комісія, Світовий банк і Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Зрозуміння правового регулювання є лише одним з аспектів успішного ведення бізнесу. Важливу роль також відіграють інновації, цифрові технології й ефективне управління. Саме тому, на основі аналізування європейського досвіду та потреб українського бізнесу, авторами даного дослідження виділено три основні моделі підприємництва, що детально розглядаються нижче. Кожна з цих моделей поєднує в собі елементи бізнес-аналітики, консалтингу й інформаційних технологій, що адаптовані до конкретних умов і цілей.

1. Модель європейських інновацій в підприємстві: співпраця, сталість і захист інтелектуальної власності

— Бізнес-аналітика використовується для ідентифікації нових ринкових ніш, оцінки потенціалу інноваційних ідей і визначення потреб клієнтів.

— Управлінський консалтинг допомагає компаніям розробити стратегії інновацій, вибрати правильні на-

Таблиця 2. Динаміка кількості підтриманих стартапів за різними програмами (2022–2027)

Рік	Гранти для стартапів	Інноваційні кластери	Інкубатори стартапів
2022	100	80	50
2023	150	120	90
2024	220	160	140
2025	300	250	210
2027	450	350	300

Джерело: авторська систематизація за [1]–[7].

прямки для інвестицій та побудувати ефективні партнерства.

— Інноваційні інформаційні технології є основним інструментом для створення нових продуктів і послуг, а також для автоматизації виробничих процесів.

Нормативне забезпечення

— Закони та регламенти. Директива ЄС щодо інвестицій у стартапи, яка передбачає створення єдиного ринку для венчурного фінансування.

— Національні програми. Програма Німеччини "Start-up Germany", яка надає підтримку іноземним підприємцям, що хочуть заснувати бізнес у Німеччині.

— Ліцензування та сертифікація. Спрощена процедура отримання ліцензій на проведення клінічних досліджень для біотехнологічних компаній.

— Оподаткування та фінансова звітність. Податкові пільги для компаній, які інвестують у дослідження в галузі штучного інтелекту.

— Захист прав учасників ринку. Створення європейських патентних судів для прискорення розгляду спорів щодо інтелектуальної власності.

— Інвестиційна діяльність. Програма ЄС "Horizon Europe" для фінансування досліджень та інновацій.

Систематизація даних щодо підтримки стартапів у країнах ЄС є важливим кроком при аналізуванні ефективності різних програм правового регулювання підприємництва. Важливо враховувати, як такі інструменти, як гранти, інноваційні кластери й інкубатори стартапів, впливають на динаміку розвитку інноваційного середовища. Для цього в табл. 2 наведено систематизовані авторами дані щодо кількості стартапів, підтриманих у період 2022–2027 років. Це дозволило визначити тенденції й ефективність регуляторних заходів.

Аналіз даних табл. 2 показав чітку тенденцію до зростання кількості стартапів, підтриманих у країнах ЄС. Найбільше зростання спостерігається в категорії грантів для стартапів, що підкреслює ефективність фінансових стимулів у регулюванні підприємництва. Інноваційні кластери й інкубатори стартапів також демонструють стабільний прогрес, що вказує на необхідність подальшого розвитку цих напрямів.

Для забезпечення ефективності правового регулювання підприємництва в Європі значну роль відіграє фінансова підтримка малого і середнього бізнесу (МСП). Важливою особливістю є розподіл джерел фінансування, який формує базу для стимулювання інноваційної діяльності підприємств. У табл. 3 представлено частки різних джерел фінансування для МСП, що дозволило оцінити їхню вагу у загальній структурі підтримки.

Таблиця 3. Джерела фінансування МСП у країнах ЄС

Джерело фінансування	Частка (%)
Гранти	40
Приватні інвестиції	35
Державні програми	25

Джерело: авторська систематизація за [1]—[7].

Таблиця 4. Використання цифрових інструментів у бізнесі (2022—2027)

Рік	Цифрові підписи	Блокчейн-рішення	AI-інструменти
2022	35%	20%	15%
2023	45%	30%	25%
2024	60%	40%	35%
2025	75%	55%	50%
2027	90%	75%	70%

Джерело: авторська систематизація за [1]—[7].

Аналіз даних табл. 3 свідчить про те, що гранти залишаються ключовим інструментом фінансової підтримки МСП, забезпечуючи 40% загального обсягу фінансування. Значну частку також становлять приватні інвестиції (35%), які вказують на високий рівень зацікавленості бізнес-спільноти у розвитку підприємництва. Державні програми, що складають 25%, виступають важливим доповненням до приватного капіталу.

Модель європейських інновацій у підприємстві, що ґрунтується на співпраці, сталій діяльності та захисті інтелектуальної власності, відображає високий рівень інтеграції різних елементів екосистеми бізнесу. Співпраця між державними установами, приватним сектором і міжнародними інституціями сприяє створенню сприятливих умов для інноваційного розвитку. Водночас акцент на сталості гарантує відповідність екологічним стандартам, а захист інтелектуальної власності стимулює суб'єкти господарювання до створення нових рішень і технологій. Ця модель демонструє потенціал для підвищення конкурентоспроможності підприємств у глобальному середовищі та може бути адаптована до українських умов для стимулювання інноваційного підприємництва.

2. Модель цифрового підприємництва в ЄС:

великі дані, правова визначеність та єдиний цифровий ринок

— Бізнес-аналітика збирає, аналізує й інтерпретує великі обсяги даних для ухвалення обґрунтованих бізнес-рішень.

— Управлінський консалтинг допомагає компаніям розробити стратегії цифрової трансформації, оптимізувати бізнес-процеси та побудувати ефективні цифрові платформи.

— Інноваційні інформаційні технології забезпечують основу для цифрової трансформації, включаючи хмарні обчислення, штучний інтелект, блокчейн та інші інноваційні рішення.

Нормативне забезпечення

— Закони та регламенти. GDPR (Загальний регламент про захист даних) для забезпечення безпеки персональних даних.

— Національні програми. Програма Франції "France Digitale" для розвитку цифрової економіки.

— Ліцензування та сертифікація. Сертифікація хмарних сервісів для забезпечення безпеки даних.

— Оподаткування та фінансова звітність. Податкові пільги для компаній, які використовують хмарні технології.

— Захист прав учасників ринку. Захист авторських прав на програмне забезпечення.

— Інвестиційна діяльність. Створення фондів для інвестицій у цифрові технології.

Цифровізація підприємництва в Європейському Союзі є важливим інструментом для підвищення ефективності бізнесу та забезпечення його конкурентоспроможності. Одним з ключових аспектів є впровадження цифрових інструментів, таких як електронні підписи, блокчейн-рішення та штучний інтелект. У табл. 4 представлено динаміку використання цих технологій у бізнесі за період 2022—2027 років, що дозволило оцінити темпи їхнього поширення та вплив на розвиток цифрової економіки.

Дані табл. 4 демонструють швидке зростання використання цифрових інструментів у бізнесі протягом 2022—2027 років. Найвищий темп зростання спостерігається в категорії цифрових підписів, що є ключовим інструментом для автоматизації юридичних процесів та електронного документообігу. Блокчейн-рішення також активно впроваджуються, забезпечуючи прозорість та безпеку операцій, тоді як AI-інструменти поступово займають важливе місце в бізнес-аналітиці.

Модель цифрового підприємництва в ЄС базується на використанні великих даних, забезпеченні правової визначеності та створенні єдиного цифрового ринку. Інтеграція цифрових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн і хмарні сервіси, дозволяє суб'єктам господарювання оптимізувати процеси, знижувати витрати й адаптуватися до швидкозмінюваних ринкових умов. Єдина нормативна база ЄС, включаючи такі ініціативи, як GDPR та eIDAS, гарантує правову визначеність і захист прав учасників цифрової економіки. Ця модель сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу на міжнародному рівні й є стратегічно важливою для створення інноваційної економіки. Її адаптація до українських реалій претендує стати основою для цифрової трансформації вітчизняного підприємництва.

3. Модель сталого цифрового підприємництва в Європі:

зелений курс, соціальна відповідальність та інклюзивність

— Бізнес-аналітика використовується для оцінки екологічного та соціального впливу бізнесу, а також для визначення шляхів досягнення цілей сталого розвитку.

— Управлінський консалтинг допомагає суб'єктам господарювання розробити стратегії сталого розвитку, впровадити екологічні і соціальні ініціативи та забезпечити прозорість бізнесу.

— Інноваційні інформаційні технології застосовуються для розроблення екологічно чистих продуктів і послуг, а також для підвищення енергоефективності виробництва.

Нормативне забезпечення

— Закони та регламенти. Директива ЄС щодо енергоефективності будівель.

— Національні програми. Німецька програма підтримки стартапів в галузі відновлюваної енергетики.

— Ліцензування та сертифікація. Екологічна сертифікація продуктів.

— Оподаткування та фінансова звітність. Податки на викиди CO₂.

— Захист прав учасників ринку. Захист прав працівників в цифрових компаніях.

— Інвестиційна діяльність. Фонди для інвестицій у стартапи, що розробляють екологічно чисті технології.

Екологічна стійкість є важливим компонентом сучасних європейських моделей правового регулювання підприємництва. Значний акцент робиться на впровадженні стандартів енергоефективності, екологічної сертифікації та інвестицій у чисті технології. У табл. 5 авторами систематизовано дані щодо рівня перероблення відходів у різних секторах економіки ЄС за період 2022—2027 років, що дозволило оцінити прогрес у впровадженні екологічно орієнтованих підходів.

Сучасна інноваційна екосистема підприємництва в ЄС ґрунтується на ефективній взаємодії ключових елементів, таких як стартапи, університети, інкубатори й інвестори. У табл. 6 авторами надано структуровану схему інноваційної екосистеми, де кожен елемент виконує специфічну роль у процесі створення та розвитку інновацій.

Систематизація даних у табл. 6 дозволила виділити ключові аспекти функціонування інноваційної екосистеми в ЄС. Стартапи відіграють провідну роль у генерації інновацій, тоді як університети забезпечують науковий потенціал і підготовку висококваліфікованих кадрів. Інкубатори й акселератори сприяють розвитку стартапів, а інвестори забезпечують їх фінансову підтримку. Для наочного відображення структури інноваційної екосистеми авторами побудовано схему (рис. 4), яка ілюструє взаємодію її основних елементів.

Модель кругової економіки в ЄС, що ґрунтується на принципах сталості, екологічної відповідальності й інтеграції інноваційних технологій, демонструє високу ефективність у забезпеченні сталого розвитку підприємництва. Використання інструментів енергоефективності, екологічної сертифікації і стимулювання інвестицій у чисті технології сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля та підвищенню конкурентоспроможності бізнесу. Ця модель цілком може бути адаптована до українських умов, щоб створити сучасну підприємницьку екосистему, що відповідатиме викликам глобалізації та забезпечуватиме високу конкурентоспроможність.

Усі три моделі тісно пов'язані між собою та передбачають інтеграцію бізнес-аналітики, управлінського консалтингу й інноваційних інформаційних технологій. Кожен з цих компонентів відіграє важливу роль у досягненні цілей, поставлених перед моделлю.

Правове забезпечення є невід'ємною частиною успішного функціонування будь-якої бізнес-моделі. Воно створює правила гри, визначає межі дозволеної діяльності та забезпечує захист прав учасників ринку. Табл. 7, розроблена авторами цього наукового дослідження, демонструє детальний огляд правових аспектів, які безпосередньо впливають на розвиток інновацій, цифро-

Таблиця 5. Рівень переробки відходів у різних секторах (2022—2027)

Рік	Енергетика	Виробництво	Будівництво	Транспорт
2022	20%	15%	10%	5%
2023	30%	25%	20%	10%
2024	40%	35%	30%	20%
2025	55%	50%	45%	35%
2027	75%	70%	65%	50%

Джерело: авторська систематизація за [1]—[7].

Таблиця 6. Схема інноваційної екосистеми

Елемент екосистеми	Роль
Стартапи	Генерація ідей та розроблення інновацій
Інкубатори	Підтримка стартапів на ранніх стадіях
Університети	Дослідження, підготовка кадрів
Інвестори	Фінансова підтримка

Джерело: авторська систематизація за [1]—[7].

вих технологій і кругової економіки. Аналізуючи систематизовані дані цієї таблиці, легко виявити як загальні тенденції в правовому регулюванні підприємництва, так і специфічні особливості, характерні для кожної з розглянутих моделей. Зокрема, можна оцінити, наскільки ефективно законодавство сприяє залученню інвестицій, захисту інтелектуальної власності, розвитку конкуренції та забезпеченню соціальної відповідальності бізнесу.

Отримані результати аналізу дозволили авторам сформулювати конкретні рекомендації щодо вдосконалення правового середовища (табл. 7). Це стосується, як усунення законодавчих прогалин, так і спрощення процедур, а також розроблення нових стимулів для розвитку підприємництва. Загалом, детальне розуміння правового забезпечення є необхідною умовою для створення сприятливого клімату для бізнесу та забезпечення його сталого розвитку.

Табл. 7 представляє собою цінне джерело інформації для дослідників, політиків і практиків, зацікавлених у розвитку підприємництва. Аналізуючи дані цієї таблиці, авторами виявлено, як загальні тренди в правовому регулюванні підприємництва, так і специфічні особливості різних країн і галузей. Це дозволило ідентифікувати кращі практики, а також виявити проблемні аспекти, що потребують вирішення.

Крім того, табл. 7 може служити основою для подальших досліджень. Наприклад, на її основі можна провести порівняльний аналіз правового регулювання підприємництва в різних країнах ЄС, або ж дослідити вплив певних правових норм на розвиток конкретних сегментів ринку. Результати таких досліджень можуть бути використані при розробленні рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства та формування більш ефективної політики підтримки підприємництва.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження є важливим кроком у вивченні європейських моделей правового регулювання підприємництва, які поєднують інтеграцію бізнес-аналі-

Таблиця 7. Правове забезпечення моделей підприємництва з акцентом на інновації, цифрові технології та кругову економіку

Модель підприємництва	Нормативне забезпечення	Ліцензування та сертифікація	Оподаткування та фінансова звітність	Захист прав учасників ринку	Антимонопольне регулювання	Екологічні вимоги	Цифрове регулювання	Інвестиційна діяльність	Врегулювання спорів
1. Модель європейських інновацій в підприємстві: співпраця, сталість і захист інтелектуальної власності	Регулювання інноваційної діяльності через законодавство, програми підтримки стартапів	Ліцензування інноваційних технологій та стартапів, сертифікація продуктів	Спеціальні податкові режими для стартапів, інноваційних компаній, фінансова звітність стартапів	Охорона інтелектуальної власності, патентне право, правовий захист інновацій	Антимонопольне регулювання для захисту від монополій на ринку інновацій	Вимоги щодо впливу інноваційних продуктів на екологію, екологічний аудит	Легалізація та регулювання цифрових технологій, правові аспекти використання блокчейну та цифрових підписів	Підтримка інвестицій у стартапи через державні гранти, венчурні капітали	Використання медіації, арбітражу та судових процедур для вирішення спорів, захист прав стартапів
2. Модель цифрового підприємництва в ЄС: великі дані, правова визначеність та єдиний цифровий ринок	Впровадження законодавства для регулювання цифрових платформ та інтернет-комерції	Ліцензування онлайн-сервісів та платформ, сертифікація цифрових продуктів	Спрощення оподаткування для цифрових бізнесів, електронна звітність	Захист прав споживачів на онлайн-платформах, захист персональних даних	Розробка антимонопольних норм для цифрових платформ, боротьба з маніпулюванням даними	Відповідальність за екологічний слід від цифрових технологій, регулювання відходів електроніки	Регулювання цифрових інструментів, таких як криптовалюти, блокчейн та е-підписи	Заохочення інвестицій у технологічні стартапи через цифрові платформи	Правова підтримка стартапів через онлайн-арбітраж та електронні медіації
3. Модель сталого цифрового підприємництва в Європі: зелений курс, соціальна відповідальність та інклюзивність	Спеціалізовані норми для стимулювання «зелених» технологій, екологічне законодавство	Ліцензування та сертифікація екологічно чистих продуктів, сертифікація «зелених» стартапів	Податкові пільги для підприємств, що впроваджують екологічні технології, «зелене» оподаткування	Охорона екологічних прав учасників ринку, стандарти екологічної безпеки	Антимонопольне регулювання для запобігання монополії в екологічних рішеннях	Екологічні стандарти для бізнесів, що працюють у сфері кругової економіки	Регулювання еко-інновацій через цифрові інструменти, еко-сертифікації через блокчейн	Інвестиції у «зелені» технології та стартапи через державні та міжнародні фонди	Врегулювання спорів за допомогою екологічних арбітражних судів та медіації

Джерело: авторська розробка на основі аналізу правових норм для інноваційних, цифрових і "зелених" стартапів у країнах ЄС та Україні.

тики, управлінського консалтингу й інноваційних інформаційних технологій. Ці моделі не лише демонструють ефективність у стимулюванні інноваційного розвитку, а й надають конкретні приклади вдосконалення підприємницького середовища засобами адаптації до сучасних викликів. У цьому контексті сформульовано низку ключових висновків, які підкреслюють як переваги, так і перспективи впровадження європейського досвіду в Україні.

1. Інтеграція бізнес-аналітики, управлінського консалтингу й інформаційних технологій є ключовим фактором успіху сучасних суб'єктів господарювання. Цей підхід дозволяє ухвалювати більш обґрунтовані рішення, оптимізувати бізнес-процеси та підвищувати конкурентоспроможність.

2. Європейський досвід правового регулювання підприємництва демонструє ефективність поєднання

гнучких регуляторних механізмів і підтримки інновацій.

3. Для України актуальним є завдання адаптації європейських практик з урахуванням національних особливостей і викликів сьогодення.

4. Діджиталізація правового середовища є необхідною умовою для розвитку підприємництва та залучення інвестицій.

5. Створення стратегічного партнерства між освітою, наукою і бізнесом є важливим кроком для розроблення інноваційних рішень.

6. Існує потреба в подальших дослідженнях для більш детального аналізу взаємодії правового регулювання, бізнес-аналітики й інформаційних технологій.

7. Розроблені моделі підприємництва можуть бути використані як основа для розроблення національної стратегії розвитку підприємництва.

Для досягнення практичної реалізації викладених висновків розроблено конкретні рекомендації у вигляді завдань, спрямовані на впровадження найкращих європейських практик у правове регулювання підприємництва. Вони покликані сприяти цифровій трансформації бізнесу, розвитку інноваційного середовища та формуванню стійкої економічної екосистеми в Україні.

Рекомендовано:

- 1) розробити національну стратегію цифрової трансформації підприємництва, яка передбачатиме впровадження європейських стандартів і найкращих практик;
- 2) створити сприятливе правове середовище для розвитку інноваційних суб'єктів господарювання, зокрема, шляхом спрощення процедур реєстрації бізнесу, зменшення адміністративного навантаження та забезпечення захисту інтелектуальної власності;
- 3) підвищити рівень цифрової грамотності серед підприємців і державних службовців;
- 4) сприяти розвитку стартап-екосистеми, зокрема, шляхом створення інкубаторів, акселераторів і венчурних фондів;
- 5) посилити співпрацю між державними органами, бізнесом і науковими установами для розроблення та впровадження інноваційних рішень.

Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме формуванню сприятливого правового середовища для підприємницької діяльності в Україні.

Запозичення європейського досвіду дозволяє підвищити конкурентоспроможність національної економіки, створити умови для розвитку інноваційного бізнесу й інтеграції України у світові ринки. Це стане основою для стратегічного зростання, зміцнення підприємницької екосистеми та забезпечення сталого розвитку в умовах глобальних викликів.

Література:

1. Кузнєцова Т., Банар О., Понедільчук Т., Кузнєцов Є. (2024) Перспективи розвитку HR-менеджменту, бізнесу та логістики в епоху діджиталізації й євроінтеграції. Видавництво "Ефективна економіка", Вип. 2, С. 113—120. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.20>
2. Кузнєцова Т., Банар О. (2023) Стратегічний управлінський підхід до діджиталізації бізнесу: вплив євроатлантичної інтеграції на модернізацію українських підприємств // Економічний вісник № 58, С. 74—83. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-58-74-83>
3. Банар О., Кузнєцова Т., Понедільчук Т. (2023) Бізнес-аналіз інвестиційної діяльності та оптимізація грошових потоків у міжнародному менеджменті // Інвестиції: практика та досвід, Вип. 2, С. 30—34. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.23.30>
4. Кузнєцова Т., Кузнєцов Є. (2024) Роль штучного інтелекту в гейміфікованому симуляційному стереонавчанні як інтерактивному середовищі підготовки управлінців нової генерації // Штучний інтелект у науці та освіті: збірник праць AISE-2024. С. 131—135. DOI: <https://doi.org/10.35668/978-966-479-141-7>
5. Банар О., Кузнєцова Т., Понедільчук Т., Кузнєцов Є. (2024) Методологія досліджень у галузі бізнес-аналізу, економіки та менеджменту // Ефективна економіка, Вип. 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.6>

6. Кузнєцова Т., Кузнєцов Є. (2024) Нові горизонти цифрової компетентності: інтеграція VR/AI до викладання менеджменту, діджиталізації бізнесу та логістики в контексті європеїзації вищої освіти // Цифрова компетентність вчителя нової української школи 2024: інновації в умовах змін: збірник праць. С. 103—113. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Kuzn%D1%96etsova_2023_269.pdf.

7. Кузнєцова Т., Кузнєцов Є. (2024) Освітні інновації на базі синергії нейропедагогіки та робототехніки для оптимізації логістичних процесів при експорті до Європейського Союзу // Розвиток бізнесу в контексті європейської інтеграції: глобальні виклики, стратегічні пріоритети, реалії та перспективи: збірник праць. С. 93—95. DOI: <https://doi.org/10.5281/ZENODO.11915283>

References:

1. Kuznietsova, T., Banar, O., Ponedilchuk, T., & Kuznietsov, Ye. (2024), "Prospects for the development of HR management, business, and logistics in the era of digitalization and European integration", *Effective Economy*, vol. 2 (2), pp. 113—120. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.20>
2. Kuznietsova, T., & Banar, O. (2023), "A strategic management approach to business digitalization: The impact of Euro-Atlantic integration on the modernization of Ukrainian enterprises", *Economic Bulletin*, vol. 58, pp. 74—83. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-58-74-83>
3. Banar, O., Kuznietsova, T., & Ponedilchuk, T. (2023), "Business analysis of investment activities and optimization of cash flows in international management", *Investments: Practice and Experience*, vol. 2, pp. 30—34. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.23.30>
4. Kuznietsova, T., & Kuznietsov, Ye. (2024), "The role of artificial intelligence in gamified simulation stereotraining as an interactive environment for training a new generation of managers", *Artificial intelligence in science and education: Proceedings of AISE-2024*, pp. 131—135. <https://doi.org/10.35668/978-966-479-141-7>
5. Banar, O., Kuznietsova, T., Ponedilchuk, T., & Kuznietsov, Ye. (2024), "Research methodology in the field of business analysis, economics, and management", *Effective Economy*, vol. 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2024.6.6>
6. Kuznietsova, T., & Kuznietsov, Ye. (2024), "New horizons of digital competence: Integration of VR/AI into teaching management, digitalization of business, and logistics in the context of Europeanization of higher education", *Digital competence of a teacher of a new Ukrainian school 2024: innovations in the context of changes: collection of works*, pp. 103—113. http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Kuzn%D1%96etsova_2023_269.pdf
7. Kuznietsova, T., & Kuznietsov, Ye. (2024), "Educational innovations based on the synergy of neuro pedagogy and robotics for optimizing logistics processes when exporting to the European Union", *Business development in the context of European integration: global challenges, strategic priorities, realities and perspectives: collection of works*, pp. 93—95. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.11915283>

Стаття надійшла до редакції 04.12.2024 р.